

udsættningens Rigtighed. Der er vist ingen, der mere end jeg misbilligede, at dette Standpunkt blev gennemført paa en efter min Mening og efter manges Mening ganske ulovlig Maade. Det misbilliger jeg; men det maa man nu se bort fra; det kan jo ikke nytte at tale om det nu. Naar Forudsætningen er given, at der er en Magt, som vil bemægtige sig Danmark, udslette os som selvstændigt Folk blandt Folkene, var dette Standpunkt i sig selv rigtigt; og det blev kraftigt og godt gennemført, naar jeg altsaa ser bort fra Ulovligheden. Der kom en Fæstning; som man jo nu erkender som en stærk Fæstning, om end den naturligvis i Tidernes Løb har tabt noget af sit moderne Præg og ikke ganske svarer til moderne Fordringer. Den vilde have medført uhyre Opofrelser for Landet; men jeg vil sige, at hvis det var nødvendigt, burde man gaa ind paa dem. Det vilde være blevet en tung Byrde, en Rustning, som vi maaske var segnede under i det lange Løb; hvis ikke de Forudsætninger var indtraadte, som vi gik ud fra; men man burde alligevel have gjort det, for dog at gøre vort bedste. Dette Standpunkt er stadig blevet draget frem; men det er ikke imødekømt her; det er ikke imødekømt paa en Maade, der svarer til Bahnsøns, altsaa ved en stærk Fæstning, men ved en svag Linie, som man ikke maa kalde for en Befæstning, og som ikke skal egne sig til andet end en ganske foreløbig Standsning, saa man kan ikke sige, at Standpunktet er gennemført.

For mit Vedkommende har jeg jo ikke saa megen Erfaring; det er ikke saa stor praktisk Erfaring, man faar ved at være Udenrigsminister i nogle faa Aar — men endnu mindre faar man jo ved at være det i nogle faa Maaneder — men den Erfaring, jeg har, har dog lært mig een Ting, og det er, at i hvert Tilfælde, medens jeg sad i Udenrigsministeriet, var der ikke Tale om, at der kunde være nogen virkelig begrundet Frygt for, at nogen Magt vilde vove at forsøge paa at slette Danmarks Selvstændighed. Det kunde der ikke være Tale om, og Grunden dertil var den, at efter det maaske noget gammeldags Ligevægtssystem, som finder Sted — lad os kalde det Magternes

indbyrdes Skinskyge eller Fordelingen af de internationale Interessesfærer —, var det en fuldstændig Trossætning i Diplomatiets, at det ikke gik an at røre ved Danmark. Det kunde ingen Stormagt finde sig i, at en anden Stormagt tog det; og at en lille Magt skulde tage Danmark, har der jo aldrig været Tale om. Der var altsaa Garantien, og jeg for mit Vedkommende maatte i den Tid, da jeg var Udenrigsminister, erkende, at Forudsætningen for, at man skulde skride til at iføre Landet en Rustning, der vilde kræve Anspændelse af dets sidste Kræfter, ikke var til Stede. Jeg har een Gang før bemærket, at de internationale Forhold i vore Dage udvikle sig meget hurtigt, og naar jeg derfor har sagt det, jeg nu sagde, er det med det Forbehold, at det var i min Tid, det gjaldt. Men at det virkelig gjaldt i min Tid, har jeg et lille Vidnesbyrd om, som jeg netop i disse Dage har haft Lejlighed til at opfriske. Det er nemlig dette, at fordi der, som jeg sagde, var noget at bygge paa i denne indbyrdes Ligevægtstanke i det internationale Samfund, skred jeg til Forhandlinger med visse Magter, hvorved det skulde opnaas, at det blev erkendt som et internationalt Dogme, at Danmark var urørligt, saa at der kunde skaffes det en absolut Neutralitet. Med en af disse Magter var jeg ubetinget heldig, og med en anden havde jeg Udsigt til det. Hvorvidt disse Forhandlinger ere førte videre, ved jeg ikke; jeg har aldrig anset mig for berettiget til at spørge derom, men de var komne til et vist Standpunkt. Ganske kort efter gik jeg af eller blev sat af, hvis man vil sige det; men der findes Vidnesbyrd derom i Finansudvalget, idet jeg nemlig ansaa det for rigtigt under de daværende Forhold at give Finansudvalget en fortrolig Meddelelse om det, der var sket.

Jeg siger altsaa, at jeg ikke ved, om de samme internationale Forhold nu ere til Stede, eller om der maaske gør sig ganske andre Principper, en ganske anden Magtfordelingstanke, gældende end i min Tid — det er ikke mange Aar siden, men det er muligt —, og det vilde for mig være af den største Betydning, om man kunde faa nogle Oplysninger i saa Henseende.